

ŽELVELĖ

2018 m. vasaris

Leidiny skiriamas Lietuvos valstybės
atkūrimo 100-mečio paminėjimui

Želvos parapijos ir bendruomenės proginis laikraštis

Albina Tumaitė – Povilavičienė

Šis kuklus leidinėlis – bandymas atgaivinti buvusią Želvos „legendą“ – parapijos laikraštį „Želvelė“, ėjusį 1992-1999 metais. Gaila, tuomet laikraštėlio neliko. Priežastį, kodėl taip nutiko, matyt, buvo ne viena. Kai šiandien mūsų kasdienybę užvaldo visagalis internetas, tradiciniai „popieriniai“ leidiniai tampa ne tokie populiarūs. Bet vis tik tikimės, kad reisykiais pasirodanti „Želvelė“ (kol kas ją planuojama leisti ypatingomis – šventinėmis progomis) bus ieškoma, skaitoma. Kitaip ir iniciatyvos atgaivinti laikraštuką nebūtų buvusios. Taigi tikimės bent trupučio jūsų dėmesio. O jei kils kokių minčių, būtinai rašykite – el. adresu, kuris nurodytas 2-ojo puslapio apačioje.

Sėkmės ir gražaus, prasmingo Vasario 16-osios šventimo.

„Želvelės“ redkolegija

ŽELVELĖ

Už pakriūtės – lanka.
Ten upelis skaidrus teka.
Žaidžia saulutė linksma,
Šviesiam debesėliui pasaką seka.
Rieškučiomis vandens pasisemsiu...
Visos upės man primena
Tavo vandenį tyrą.
Kai tuomet, vaikystėj,
Rieškučiomis vandenį sėmiau,
Jis buvo toks šaltas, gaivus,
Jo dugne – spalvoti akmenėliai.
Tolyn srovele laikas nutekėjo...
Tyresnio vandens
Aš niekur neregėjau.

Laikas, kai ėjo „Želvelė“

Prisimena Želvos parapijos klebonas Petras Avižienis:

„Želvelė“ pradėjo eiti 1992 m. sausio mėnesį. Ne taip paprasta buvo pradėti leisti laikraštį. Dėl leidimo reikėjo kreiptis į ministeriją Vilniuje. Atsakymo teko laukti 2 savaites. Tuomet laikraštuką leido spaustuvė. Padėjo „Gimtosios žemės“ žurnalistė Loreta Ežerskytė. Iš pradžių medžiaga laikraščiui buvo rašoma ranka, vėliau išsigyta spausdinimo mašinėlė. Deja, 1999 m. laikraštėlio leidyba baigėsi, nes jis tapo nuostolingas. Žmonės nelabai norėjo į jį rašyti, o ir skaitytojai nebuvo aktyvūs.“

Tad tokios buvo „Želvelės“ ištakos ir leidimo laikotarpis. O šiandien būkime optimistai ir tikėkime, kad atsinaujinusi „Želvelė“ vis išvys dienos šviesą. Galvokime, kad Želvai reikia tokio, kad ir kuklaus, leidinėlio. Taigi PIRMYN.

Apie ką buvo rašoma „Želvelėje“

Praeities „Želvelė“ niekur nedingo – yra sukauptas jos archyvas. Kuo toliau, tuo įdomiau jį pavartyti. Štai ką skaitome paties 1-ojo numerio (1992 m. sausio mėn.) tituliniam puslapyje:

„Mes ne užkampis, ogi ta pati Lietuva.

Mes – lietuviai, mylintys savo tautą.

Gaila, kad nuskurdo jaunimo žinios apie savo gimtąjį kraštą, jo istoriją, praeitį.

Gaila, kad mes tokie esame – kokie esame...

Pagrindinė mūsų laikraščio nuostata – visomis išgalėmis prisidėti prie mūsų krašto tautinio ir dvasinio atgimimo, papasakoti apie želviškius, įžymiąsias apylinkės vietas, jų kilmę, publikuoti kraštotyros pobūdžio medžiagą, literatūrinius bandymus.

Nepaliksime nuošalyje ir šiandienos problemų, rašysime apie tai, kas aktualu, kas rūpi mums, želviškiams.

Sieksime, kad grįžtų į mūsų tarpą dora, santarvė, meilė ir tiesa 2018-ųjų Būsime su jumis, jei jausime esą reikalingi.“

Argi neaktualu tai šiandien? Taigi laikraštukas savo tikslų nekeičia...

Gimtinės upelis.

Nuotrauka Eglės Grybauskaitės

2018 m. Vasario 16-ąją pasitinkant...
Želvos žygeiviai išsiruošę į pėsčiųjų žygį
prie Mateikiškių piliakalnio

Kaip Vikipedija senąjį Kulionių vardą padovanojo Želvai

Nors Želvos kraštas nuo senų laikų priklausė Ukmergės pavietui, vėliau – apskrīčiai, nuo 1950 m. – rajonui, geografiniais ir kitais saitais buvo ir tebėra susijęs su Molėtais. Tik ne pavadinimu. Reik manyti, žymaus Želvos krašto archeologo (pavardė žinoma) klaida buvo gyvenamąją vietovę Želvą sieti su senaisiais Kulionimis, XIV a. turėjusiais Antazelvės vardą. Iš tikrųjų Želva niekada neturėjo šio pavadinimo, ji Pozelvos vardu pirmą kartą paminėta vienuolių jėzuitų istorijoje 1581 m. (V. Zalęskij, Jezuici, t. 4. 1581-1996 r., Krokov). Antazelvė (į šiaurės rytus nuo Toliejų, prie Želvų ežero, Labanoro regione) minima Livonijos kronikose 1373 m. Jos buvimą patvirtina ir XIV a. Deltuvos žemių ir apylinkių teritorijos žemėlapis.

Klysta ir virtualioji „Vikipedijos“ enciklopedija, pristatanti Želvą kaip seną Molėtų krašto vietovę. Su Molėtų kraštu mus sieja Želvos ežero vardas, kurio pavadinimas reikštų „želvas, žalsvas, žalias“ (R. Vanagas, Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas, 1984). Ir su Klabiniais prie Virintos, kurie minimi garsios Želvos žydų Klabinų giminės istorijoje kaip vietovė, pasirinkta pavardė. Tokią versiją istoriškai patvirtina Fernando Klabin, garsios Klabinų giminės diplomatas Rumunijoje, o Želvoje prieš kelerius metus lankęsi Robero ir Daniel Klabin iš Brazilijos važiavo savo protėvių pėdsakų ieškoti prie Virintos... Želva susijusi istoriniais saitais ir su Giedraičiais. XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje nemaža šio krašto kaimų, viensėdžių, dvarų ir palivarkų priklausė Giedraičių valsčiui (šių vietovių istorijas aprašėme knygoje „Senieji Želvos krašto kaimai“, 2013 m.), ir pirmoji valdinė mokykla 1909 m. atidaryta Želvos miestelyje taip pat buvo Giedraičių valsčiaus teritorijoje, toje miestelio pusėje, kuri priklausė Vilniaus gubernijai. Dabar atrodo keista, kad Želvos kraštas ir net miestelis buvo padalyti per pusę dviem gubernijom – Vilniaus ir Kauno. Ir keliems valsčiams.

Želvą su Giedraičiais sieja ir Lietuvos savanorių žygis į Giedraičių – Širvintų mūšį 1920 metų rudenį, ir jo didvyrių kapeliai. Tik mūsųose – kuklesnis ansamblis, aštuoniems kareivėliams. Bet taip pat prižiūrimas, o žygis nepamirštamas – kiekvieną lapkritį ir Vasario 16-ąją moksleiviai čia uždega po žvakelę, o gimnazijos muziejus atranda naujų idėjų, kad istorinė Atmintis būtų gyva.

Ne tik įvykiai, bet ir žmonės, jų likimai sieja skirtingų rajonų kampelius. Pokary – partizaninis judėjimas, Giedraičių gimnazistų „tremtis“ į Želvos vidurinę mokyklą, kai Giedraičiuose paliekama tik septynmetė mokykla, abiejų mokyklų draugiški ryšiai, kurie tęsiasi ne vienus metus...

Dabar sudaiktėjusiame, ekonominės plėtros, informacinių technologijų spartos ir kartu dvasinių vertybių devalvacijos amžiuje smarkiai keičiasi žmonės, ir jie nebe tokie, kokie buvo vakar ar seniau. Ir labai nedaugeliui įdomu, kas buvo seniau, ką turėtume išsaugoti, puoselėti, branginti.

Tad ir šis rašinėlis galbūt neturės tęsinio. Ir senųjų Giedraičių valsčiaus kaimų istorijos jau nebebus įdomios, nors Želvos krašte „Senieji kaimai“ – populiariausia, labiausiai skaitoma ir ieškoma knyga.

Gal todėl, kad ji 2013 metais buvo rašoma su didele meile iš tų kaimų kilusiems vaikams, kuriuos suradau savo jaunystėje susibėgusius į mano vienintelę - Želvos vidurinę mokyklą. Ir su nuoširdžia atgaila, kad mylėjau juos su griežta anų laikų pedagogės pozicija, kai jausmams neužteko drąsos... Dabar ši knygelė galėtų būti papildyta...

Kai grįžtame prie Želvos vardo kilmės, seniausiomis vietovėmis Želvos krašte buvus laikome Laumėnus ir Šilninkus, minimus Livonijos ordino kronikose 1373, 1375

metais. Želva atsirado vėlyvaisiais viduramžiais. Taigi, virtualiosios Vikipedijos versija netinka...

*Z. Kriaučiūnienė,
Želvos gimnazijos muziejaus vadovė*

SENAS NUOTRAUKOS PASAKOJA...

Smagu, kad mūsų kraštiečiai, Želvos bičiuliai nepamiršta savo giminės ir kartu padeda dėlioti mūsų krašto istoriją – siųsdami prisiminimus, nuotraukas. Pastaruoju metu nemažai įdomių nuotraukų gauname iš Vilniuje gyvenančio buvusio rasališkiečio **Sigito Aukštuolio**. Šįkart jų publikuojame dvi – iš 1987 ar 88-ųjų metų (datą gerai būtų patikslinti, gal kas iš tuos įvykius prisimenančių pagelbės) vykusio tuometinio Kaišiadorių vyskupijos administratoriaus Vincento Sladkevičiaus vizito į Želvos parapiją. Iš nuotraukų matyti išskilmėse dalyvaujančių žmonių gausa, justai ypatinga, šventiška nuotaika. Ačiū Sigitui už pasidalintas vertingas nuotraukas.

Už pagalbą rengiant leidinį dėkojame Želvos gimnazijos muziejaus vadovei **Z.Kriaučiūnienei**, Želvos parapijos klebonui **P.Avižieniui**.

Nuotraukos **S.Aukštuolio, E.Grybauskaitės, U.Zaveckaitės**. Spausdino, maketavo **R.Povylienė**

Rašykite mums el. adresu zelvosjaunimelis@gmail.com